

BIDDEN VOOR ISRAËL, BIDDEN MET ISRAËL

HANDREIKING OM AANDACHT TE GEVEN AAN DE VERBONDENHEID MET ISRAËL op Israëlzondag, 5 oktober 2014

Hoe geven we vorm aan de verbondenheid met Israël? In de eerste plaats door voor Israël te bidden. Daarbij kunnen we in het bijzonder de hand leggen op beloften die God aan zijn volk gegeven heeft. En tegelijk, als wij zo bidden voor Israël, heeft dat ons ook iets te zeggen. In feite spreekt de HEERE ook tot ons, als wij tot Hem spreken over zijn beloften.

Precies die dubbele beweging komen we vaak tegen in de manier waarop Israël zelf ook bidt. Daarom kozen we voor het bovenstaande thema. Als wij bidden voor Israël, is het van belang dat we beseffen ook te bidden met Israël. Wij kunnen daarbij leren van de manier waarop Israël bidt.

In de preekschets die we hierbij aanbieden, geschreven door de voorzitter van het Centrum voor Israël Studies, ds. Aalt Visser, vragen we aandacht voor bekende woorden uit Psalm 124:8. Daarnaast biedt het CIS materiaal aan, waarin die twee aspecten van het bidden met en voor Israël naar voren komen. Een flyer kan worden besteld om uit te delen op Israëlzondag. Daarin staan enkele gebeden als voorbeelden en suggesties voor gesprekken over het thema. Ook is er materiaal ontwikkeld voor een verwerking met kinderen, waarbij o.m. als werkje een gebedskastje gemaakt kan worden. Op de website www.centrumvoorisraelstudies.nl staat nog een aantal gebeden, die als voorbeeld kunnen dienen. Ook zijn daar nog meer preekschetsen te vinden en andere suggesties voor de invulling van de Israëlzondag.

Votum

De tekst uit Psalm 124:8 is heel bekend omdat deze klinkt aan het begin van veel kerkdiensten, als *votum*. Is dat een gebed of een belijdenis? Spreek je ze uit met de ogen dicht of open? Misschien helpt het om verder te komen met deze vraag door te kijken naar de manier waarop Joden bidden.

Dat gebeurt met open ogen. Er is ook geen Bijbels voorbeeld om dat anders te doen. In de synagoge worden de gebeden gelezen. Wij hebben maar heel weinig formulier gebeden, en veel 'vrij gebed'. In het Jodendom ligt dat precies omgekeerd. De gebeden liggen vast, voor elke ochtend, middag en avond, met afwijkingen voor bijzondere dagen. Alles is voorgeschreven en -gegeven. Dat kan ons vreemd voorkomen. We zijn het heel anders gewend, als christenen (of beter: als Protestanten; er zijn ook in het christendom andere tradities!). Het 'bidden uit een gebedenboek' heeft een eigen kracht. Abraham Joshua Heschel schreef: 'Er gaat meer inspiratie uit van het weergeven van muziek van eeuwen dan van het spelen op de gebrekkige fluit van het eigen hart. ... Het is goed dat er woorden zijn die geheiligd zijn door eeuwen van gebed, door de eerlijkheid en liefde van vele generaties.'¹ Wie het gebedenboek leest zal zien hoe daarin gebed en belijdenis voortdurend hand in hand gaan. De combinatie van beiden is er ook in onze gebeden wel. Je vindt die ook volop in de Psalmen. In het Joodse gebedenboek springt het in vrijwel elk gebed naar voren. Veel gebeden worden afgesloten met: 'Gezegend Gij, Here, die ...' (en dan woorden die aansluiten bij het gevraagde: '... genadig inzicht geeft; ... behagen hebt in bekering; ... zieken geneest').

Op deze manier spreekt het gebed twee kanten op. Je komt met je zorgen en vragen en al je besognes naar God toe. Je kunt jezelf erin vinden en je kunt jezelf erin kwijt. Tegelijk spreken de woorden ook naar jou tóe. In een Psalm spreekt God ook tot ons – omdat het deel van Gods Woord is gebeurt

¹ Man's Quest for God, p. 33. Aangehaald in *Elke morgen nieuw*, p. 4

dat ook heel direct. Maar ook veel formuliergebeden hebben iets wederkerigs, een terugwerkende kracht.

Psalm 124 zouden wij misschien nauwelijks een gebed noemen; eerder een danklied. Bidden en zingen zijn in onze traditie onderscheiden en vaak gescheiden dingen. In het jodendom liggen beide dichterbij elkaar aan. Overigens – wij kennen ook het gezegde ‘Zingen is twee keer bidden’ (Augustinus).

De laatste woorden mogen als gebed én belijdenis aan het begin van de kerkdienst bijzonder spreken. Het is wel goed om – ook als wij ze zo gebruiken – toch te blijven bedenken hoe ze in de Psalm staan in het verband van hoe *Israël* belaagd en bevrijd is. De woorden worden dan nog des te spreker – ook naar ons toe.

Het is mooi als zo Psalm 124 de toon mag zetten voor onze Israëlzondag.

PREEKSCHETS VOOR ISRAËL-ZONDAG 5 oktober 2014

Tekst: Psalm 124, met name vers 8: *‘Onze hulp is in de Naam van de HEERE, Die hemel en aarde gemaakt heeft.’*

I. Exegese algemeen

Inleiding

Psalm 124 is een van de ‘liederen *Hama’aloth*’ (120 tot en met 134). De betekenis van dit woordpaar is omstreden. Er kan bij *Hama’aloth* gedacht worden aan de opgangen of trappen (15), waarlangs men uit het voorhof van de vrouwen de tempel betrad. Anderen laten ‘lied der trappen’ slaan op de ritmische vorm van deze liederen. Een derde visie denkt aan liederen die de Israëlieten zongen bij hun terugkeer uit de Babylonische ballingschap, maar met die bestemming komt de inhoud van de afzonderlijke liederen uit deze Psalmengroep niet overeen.

Het meest waarschijnlijk is daarom dat deze Psalmen ‘liederen van de optochten’ genoemd zijn, omdat zij gezongen werden door de bedevaartgangers die naar Jeruzalem gingen om de feesten te vieren (Ps. 122:4; 1 Kon. 12:27-28; Jes. 30:29)². In lijn met deze interpretatie vertaalt de Herziene Statenvertaling *Hama’aloth* met ‘pelgrimslied’.

Auteur en tijd

Ondanks de vermelding van de naam David in de Masoretische tekst is het niet zeker wie de auteur is. In de Septuaginta ontbreekt zijn naam. Als David de psalm niet heeft geschreven, is het echter niet te achterhalen wie de auteur wel is geweest. De datering is dan ook moeilijk, hoewel de verzen 2-7 naar een specifieke gebeurtenis lijken te verwijzen. Maar omdat dit niet nader wordt bepaald is de Psalm bij uitstek geschikt is als danklied na allerlei uitreddingen.

Genre en stijl

Qua *genre* valt Psalm 124 in de categorie danklied. In de Psalm valt de meervoudsvorm (‘ons’) op. ‘Ons’, dat is Israël (vs. 1). Het héle volk is betrokken bij dit lied van dank en het hele volk bidt: ‘Onze hulp is in de Naam van de HEERE, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft.’ De individuele gelovige

² Vgl. Online Bijbel CD-rom (<http://www.importantia.com>). De NIV vertaalt *Hama’aloth* (שיר המעלות) (met "Song of Assent". Ook zijn er die vertalen met ‘Gradual Psalms’, ‘Songs of Degrees’, ‘Songs of Steps’ of ‘Pilgrim Songs’.

wordt gedragen door de gemeenschap. In een palet van metaforen worden de vijanden beschreven (vgl. Ps. 129). De vele herhalingen (paralellismen) versterken elkaar en geven aan de inhoud een grotere diepte.

Structuur

De psalm is opgebouwd uit twee delen.

Het *eerste* deel (vs. 1-5) spreekt over de aanwezigheid van de HEERE te midden van grote bedreigingen. Zijn Naam staat garant voor verlossing. Het tetragrammaton (JHWH) staat aan het begin, in het midden en aan einde van deze Psalm. Het volk dat van alle kanten belaagd is, vindt in Hem de zekerheid dat het niet ten onder zal gaan. Intussen zijn de aanvallen heftig. Zoals een prooi door een roofdier wordt verslonden, zo is Israël bijna verslonden door zijn vijanden. In vers 4 wordt het beeld gebruikt van woest kolkend water dat over het volk is heen gespoeld.

Het *tweede* deel (vs. 6-8) spreekt ook over verlossing uit de hand van de vijanden. Mogelijk antwoordt hier de gemeente op wat door de priester-voorzanger in het eerste deel is verwoord. In dit deel krijgt de lofprijzing meer nadruk. De metafoor waarmee de ellende en de verlossing daaruit wordt weergegeven, is de 'gebroken strik van de vogelvanger'.

Als we Psalm 124 in zijn geheel bekijken vertoont deze veel gelijkenis met Psalm 129.

Context

Psalm 124 sluit aan bij Psalm 123 waarin *gebed* om genade centraal staat. Genade in de betekenis van redding van machten die Gods volk ten onder willen brengen. 'Zorgelozen' worden zij genoemd, die met Israël de spot drijven en 'hoogmoedigen' (123:4). Hierbij sluit Psalm 124 aan. Een Psalm waarin God vooral *gedankt* en geprezen wordt om Zijn genadig en reddend handelen in concrete gevaren. Met name de verzen 6-8 van deze Psalm vertolken Israëls geloof: *onze Hulp is in de Naam van de HEERE*. In Psalm 129 vinden we ongeveer dezelfde opbouw: door Gods genadig ingrijpen hebben de vijanden Israël er niet onder kunnen krijgen, al hebben ze 'over mijn rug geploegd'. Opvallend verschil is echter dat in Psalm 129 de eerste persoon enkelvoud gebruikt wordt bij wijze van personificatie van Sion/Israël. De Psalm loopt uit op de zegenbede in de Naam van de HEERE. De tussenliggende Psalmen 125-128 worden zo door de zegenrijke NAAM, waarin onze hulp verzekerd is, omsloten.

II. Exegese vers voor vers

Vs. 1: Als de HEERE niet bij ons geweest was - zeg dat toch Israël.

De openingswoorden - over de aanwezigheid van de HEERE - zetten de toon. Vanaf het begin ligt de nadruk op Gods aanwezigheid te midden van alle gevaren. De 'IK BEN' (JHWH) is erbij.

Dit is een liturgische belijdenis die ons uittilt boven onze eigen gedachten en stemmingen. Dat komt expliciet tot uitdrukking in v 1b: *'zeg dat toch, Israël'* (HSV) of anders vertaald: *'Israël, blijf het herhalen'* (NBV). Het Hebreeuws gebruikt hier een jussief met partikel 'na'; deze vorm kun je in het algemeen vertalen als 'alsjeblijft, doe dit of dat.' Het idee was waarschijnlijk dat Israël voor zijn eigen bestwil en geestelijk welzijn moest herhalen wat de priester-voorzanger zei/zong.

Vs. 2: Als de HEERE niet bij ons geweest was, toen mensen tegen ons opstonden,

Ook hier heeft de herhaling een liturgisch doel. De beginwoorden worden geproclameerd. Vervolgens wordt de gemeente opgeroepen mee te doen, waarop de beginwoorden worden herhaald (vgl. ook 129:1-2). Hiermee wordt de realiteit van Gods aanwezigheid onderstreept. De HEERE is de beschermer van Zijn volk. Hij steunde (en steunt) Israël in de strijd waarnaar hier verwezen wordt: *toen mensen tegen ons opstonden*.

In de Psalmen is herhaaldelijk sprake van 'tegenstanders' en 'vijanden'. Zij worden ook vaak aangeduid met 'goddelozen' en 'werkers van ongerechtigheid'. Wanneer de Psalm spreekt over 'wij' en 'ons' gaat het meestal over Israël. De vijanden zijn de vreemde volken die Israël bedreigen of waarop

een overwinning is behaald. Dat Israël zichzelf ook verkeerd/zondig en opstandig kan gedragen en dan in een 'vijandige' houding met God en met zijn omgeving komt te staan, zien we vooral bij de profeten. Zij moeten Israël telkens tot de orde roepen.

In de Psalmen zien we God voornamelijk aan de kant van Israël staan.

Zo ook in psalm 124: de nadruk valt hier op de *verlossing* door God uit de hand van de vijanden.

Bijbels-theologisch gezien treedt de HEERE op vanwege de verbondsrelatie die Hij met Israël heeft. We zien Hem in het Oude Testament optreden als Koning, Rechter en Strijder. Hij is een 'grootvorst' die heerst over de volken in het algemeen en over Sion in het bijzonder (Ps. 99:2). De functie van Rechter ligt in het verlengde van die van Koning. Als Rechter beschermt Hij het recht en treedt op bij schending van rechtvaardigheid. Dit gebeurt tegenover de volken (Am. 1) en tegen Israël (Jes. 43:13,14). De rol van Strijder ligt weer in het verlengde van die van Koning en Rechter: de HEERE strijdt tegen degenen die opstaan tegen het verbond. Dit houdt mede in dat Hij optreedt tegen wrede onderdrukkers die zich tegen de zwakken keren.³

Deze Bijbels-theologische grondtonen klinken – tussen de regels – in Psalm 124. Wanneer deze Psalm hardop gelezen wordt zal de vreugdetoon over de verlossing hoorbaar moeten zijn.

Vs. 3: dan hadden zij ons levend verslonden, toen hun toorn tegen ons ontbrandde.

Als de HEERE toen niet te hulp was gekomen, en als Israël er alleen voorgestaan had, was de situatie ongetwijfeld heel anders geweest. Voor de constructie 'Als niet ... dan', zie ook 1 Sam. 25:34; 2 Sam. 2:27; 2 Kon. 3:14. De beeldspraak van het verslonden worden door vijanden komt ook voor in Ps. 35:25; 79:7; Jes. 9:11; Jer. 10:25; 30:16; 51:34.

In Ps. 55:16 en Spr. 1:12 komt de vergelijking voor met betrekking tot het dodenrijk. Bij het woordpaar 'levend verslonden' kan ook gedacht worden aan een aardbeving, zoals in de geschiedenis van *Korach* en de zijnen, die door de aarde werden opgeslokt nadat ze zich tegen het gezag van Mozes hadden uitgesproken (Num. 16:30-34). Echter dat in vers 6 is sprake van 'tanden', wijst meer in de richting van een roofdier. Zie ook Ps. 7:3 en 10:9.

Bij *ontbranden van hun toorn* kan gedacht worden aan agressie van buiten. Er zijn echter ook voorbeelden dat Israël deze agressie/boosheid zelf heeft opgewekt. Dit was bijvoorbeeld het geval in de tijd voor de ballingschap. De herhaalde komst van Nebukadnezar is mede daardoor veroorzaakt (vgl. 2 Kon. 24-25). Zo kan Israël ook vandaag de woede/boosheid van zijn vijanden zelf opwekken. Maar ook al zou daar sprake van zijn, dan nog blijft de HEERE trouw aan Zijn volk door het (uiteindelijk) uit hun handen (en tanden) te bevrijden.

Vs. 4 Dan hadden de wateren ons overspoeld en was een woeste stroom over onze ziel gegaan;

In dit vers verspringt het beeld van het verslindende roofdier naar een alles verzwelgende waterkolk of woeste stroom. In de woestijn kan een droge 'wadi' in enkele seconden veranderen in een kolken-de watermassa. Hier valt de nadruk op het *verraderlijke* karakter van de aanvallen van vijanden. Op onverwachte momenten komt de vijand aangestormd of aangevlogen, met de bedoeling alles te vernielen wat op zijn pad komt.

Vs. 5: dan waren de onstuimige wateren over onze ziel gegaan.

Als de HEERE niet bij ons was geweest ... dan. Er zijn uitlegger die vs.5 zien als een latere toevoeging of verschrijving. Maar de 'herhaling' is juist de kracht van de Tenach! De herhaling versterkt de belijdenis: God is onze redder (vgl. vs 1 en 2). De 'onstuimige wateren' worden in de Willibrord Vertaling 'ziedende golven', wat nog sterker de emotionele laag weergeeft.⁴ De vijanden van Israël koken! Het

³ Vgl. C.C. Stavleu, artikel 'Vijanden' in Studiebijbel

⁴ Het Hebreeuwse woord hier vertaald met onstuimig is uniek in het OT en afgeleid van een woord dat 'trots' of 'woedend' betekent en op mensen betrokken wordt, vgl. Ps.86:14; 119:21,51,69,78,85,122.

woord ziel, dat letterlijk 'keel' betekent duidt hier de persoon aan, zij het dat deze als enkeling is opgenomen in de gemeenschap, Israël in dit geval.

Vs. 6: Geloofd zij de HEERE, Die ons niet overgaf tot een prooi voor hun tanden.

Aan het begin van het tweede deel van de Psalm wordt opnieuw de NAAM genoemd. Nu met de aansporing om Hem te loven, te prijzen. Geloofd, geprezen zij de HEERE. Dit gebeurt vaak naar aanleiding van een concrete verlossing (vgl. Gen. 14:20; Ps. 18:47; 28:6; 113:2). De vijand wordt hier duidelijk voorgesteld als een roofdier die met zijn sterke tanden zijn prooi wil verslinden (vgl. vs. 3).

Vs. 7: Onze ziel is ontkomen als een vogel uit de strik van de vogelvanger; de strik is gebroken en wij zijn ontkomen.

In de Naardense vertaling luidt dit vers: 'Onze ziel is als een vogel ontsnapt aan de strik van de stroppers, de strik is gebroken en wij, wij zijn ontsnapt.' Het beeld van de 'strik' komt ook voor in Psalm 91 en in een geheel andere context in Spr. 6: 5. Hier moet vooral aan de fysieke vijand gedacht worden. Het beeld van de 'strik van de vogelvanger' lijkt op het eerste gezicht minder heftig dan de tanden van een roofdier en woeste wateren, maar de vijand kan ook van subtiele wapens gebruik maken om zijn doel te bereiken. De nadruk valt hier echter op de bevrijding uit de strik. Waarschijnlijk werd deze val (gedeeltelijk) van hout gemaakt en kon hij dus worden gebroken (vgl. Job 18:9; Spr. 7:23; Pred. 9:12; Hos. 9:8; Am. 3:5). Dat de strik voor Israël gebroken is, heeft Israël louter te danken aan het ingrijpen van JHWH. Hoewel dat laatste niet expliciet wordt gezegd, ligt dat wel in de lijn van de hele Psalm.

De herhaling van het woord *ontkomen/ontsnappen* benadrukt het wonderkarakter van de redding. Het Hebreeuwse woord dat in de HSV met 'ontkomen' is vertaald, kan ook wijzen op 'bevrijd worden' in de theologische zin van het woord. Strikt exegetisch is er echter geen grond om deze betekenis aan de tekst toe te kennen. Wel kan vanuit hier een lijn worden doorgetrokken naar het Nieuwe Testament en daarmee naar Jezus Christus, de Bevrijder van zonden, zowel van Israël als van de volken.

Vs. 8: Onze hulp is in de Naam van de HEERE, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft.

In dit vers wordt uit al die bevrijdingen van de HEERE een altijd geldende conclusie verbonden: Gods redding in het verleden geeft hoop voor Zijn redding vandaag en in de toekomst.

Onze hulp *is* in de Naam van de HEERE. De NAAM verwijst naar Gods karakter, naar Zijn handelen en naar Zijn diepste zijn. 'In de naam van de HEERE' is daardoor een heel krachtige uitdrukking. Dit is een belijdenis en tegelijk een gebed van Israël vóór Israël. In dit gebed belijdt Israël dat God zijn redder is, nu en voor altijd.

God Zelf is de grond van dit gebed. Zijn NAAM is Zijn wezen: Ik ben erbij. De Aanwezige biedt hulp. Hij blijkt betrouwbaar en Hij is het *verbond* dat Hij met zijn volk is aangegaan, niet vergeten (Ps. 33:21). De verwijzing naar het scheppingswerk van hemel en aarde (vgl. Ps. 121:2) onderstreept Zijn *almacht*. Geen mens (vijand) is tegen deze God opgewassen. Israël spreekt hier biddend zijn vertrouwen uit in de (verbonds)NAAM en steunt daarbij op de almacht van God als Schepper van hemel en aarde.

Het is heel opmerkelijk om te zien, hoe deze tekst inderdaad resoneert in Psalm 121. We zien daar hoe het gebed waarmee de gemeenschap zich naar God toekeert als het ware tot spreken komt voor het individu. Het gebed tot God wordt als een steun van God voor de bidder, op het moment dat hij de bergen voor zich ziet en zich afvraagt hoe hij het laatste stuk van de reis naar Jeruzalem zal kunnen volbrengen. Zo ontstaat er in dit vers die dubbele beweging: naar God toe en van God uit, waar in de inleiding op gewezen werd. In de preek kan dit als een toepassing worden opgenomen van dit vers binnen de directe context van de Bijbel zelf. Wellicht kan hier een verbinding gemaakt worden met wat hierover geschreven is de folder die het CIS aanreikt om aan de gemeente uit te delen op Israëlzondag.

Er is ook een verbinding tussen dit vers, dat als votum in onze kerkdiensten klinkt, en de hogepriesterlijke zegen waarin de HEERE telkens weer Zijn Naam op Israël legt (Num. 6:27). De woorden van de zegen onderstrepen dat wat in het votum uitgesproken werd, geen farce is. Deze zegen schept een werkelijkheid die er zonder die zegen niet zou zijn.

Zo gaat Israël als het door God gezegend volk ons voor in gebed. Zo is dit volk ook voor ons een voorbeeld om – samen met Israël en voor Israël – dankend en lofprijzend uit te roepen: *onze hulp is in de Naam van de HEERE, Die hemel en aarde gemaakt heeft.*

III. Boodschap

Israël spreekt in deze Psalm belijdend en biddend uit dat de HEERE zijn Bevrijder is. Op die manier spreekt God ook zelf door deze Psalm tot zijn volk: *Ik ben de HEERE jullie God.* Hij heeft immers in de geschiedenis telkens getoond dat Hij gehandeld heeft ten behoeve van Israël en zijns ondanks. Dat laatste wordt weliswaar in deze Psalm niet zo benadrukt. Het accent valt meer op de uitzichtloze situatie waarin het volk zich bevond en waarin de HEERE, de Schepper van hemel en aarde, reddend naar Zijn volk toegekomen is. Maar die redding staat wel in het teken van de genade. Als de HEERE ons niet... dan... Dan waren wij reddeloos verloren. Dat is een diepe en existentiële ervaring, die aanzet tot dankzegging en lofprijzing.

Deze existentiële beleving komen we ook tegen in het **Nieuwe Testament**.

Paulus getuigt daarvan o.a. in Rom. 8:31 e.v.: *‘Wat zullen wij dan over deze dingen zeggen? Als God voor ons is, wie zal tegen ons zijn? Hoe zal Hij, Die zelfs Zijn eigen Zoon niet gespaard maar voor ons allen overgegeven heeft, ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldigingen inbrengen tegen de uitverkorenen van God? God is het Die rechtvaardigt. Wie is het die veroemt? Christus is het Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook aan de rechterhand van God is, Die ook voor ons pleit.’*

In veel kerken klinkt aan het begin van de dienst een votum (openingswoord) dat begint met de woorden van Ps. 124:8 ‘Onze hulp is in de Naam van de HEERE, die hemel en aarde gemaakt heeft’, vaak aangevuld met woorden van Psalm 138:8. Net als het volk Israël hebben wij de bevestiging nodig dat de HEERE, die hemel en aarde gemaakt heeft, onze hulp is die steeds beschikbaar is in en door Jezus Christus.

IV. Betekenis voor ons en Israël vandaag

- Dat wij deze God ook mogen danken en lofprijzen, hebben wij te danken aan Jezus Christus.

In Hem en door Hem ontvangen ook wij de Hogepriesterlijke zegen: *De HEERE zegene u en behoede u! De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig! De HEERE verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede!* (Num. 6: 24-26).

Als Zoon van God en Zoon des mensen – de ware Israëliet was Hij, de van God gezonden Messias! – heeft Jezus ook deze Psalm gezongen, doorleefd en met de pelgrims die optrokken naar Jeruzalem meegezongen: ‘onze hulp is in de Naam van de HEERE.’

- Dat Hij ook de Bevrijder is van de zonden van Zijn volk, is bij de Psalmist wanneer hij deze Psalm dicht, niet in beeld. Althans dat komt in deze Psalm niet zo naar voren. Maar in Gods voortgaande openbaring is deze blijde Boodschap geheel onthuld. In het licht van het Evangelie kom ook deze Psalm tot zijn **vervulling**. Zo heeft de engel het uit Naam van God aan Jozef verkondigd: *en zij zal een Zoon baren, en u zult Hem de naam Jezus geven, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden. Dit alles is geschied opdat vervuld werd wat door de Heere gesproken is door de profeet, toen hij zei: Zie, de maagd zal zwanger worden en een Zoon baren, en u zult Hem de naam Immanuël geven; vertaald betekent dat: God met ons* (Matt. 1: 21-23).

Dit is de nieuwtestamentische vertolking van het oudtestamentische votum. De ultieme vervulling van Psalm 124 zal zijn wanneer Gods koninkrijk zal zijn gekomen en God zal zijn alles en in allen (1 Korinthe 15).

- Intussen hebben ook wij – gelovigen uit de heidenen – in déze Immanuël de zekerheid dat onze hulp vandaag, is in Naam van de HEERE. In het gebed dat Jezus Zijn discipelen leerde, leerde Hij *Israël* bidden: ‘Onze Vader die in de hemelen zijt, Uw Naam worde geheiligd...’

Wanneer wij dit gebed uitspreken, bidden wij ook met Israël en voor Israël om de komst van Gods Koninkrijk. In dat Koninkrijk zal Israël een speciale plaats hebben. Bij de voltooiing van het Koninkrijk zal immers de Zoon des mensen zitten op de troon van zijn heerlijkheid en zullen de 12 discipelen zijn troon delen en met hem regeren over de 12 stammen van het volk Israël (vgl. Matt. 19:28 en Hand. 26:6-7). Dat koninkrijk zal echter niemand binnengaan dan door wedergeboorte en geloof in Jezus Christus (Joh. 3). Ons gebed voor Israël is daarom niet alleen een gebed om bescherming van Israël als entiteit, maar ook om Israëls behoud in de weg van bekering en geloof in de van God gegeven Zaligmaker, Jezus Christus. Zo is Hij is *onze* gemeenschappelijke *Vrede* (zie ook Ef. 2). Ook nieuwtestamentisch gesproken is Hij zelf present in het gebed tot Hem. Ziedaar opnieuw de dubbele beweging die we bij vers 8 al aanwezen.

- Het woord *gerechtigheid* komt in Psalm 124 niet voor. Maar het boek van de Psalmen is er vol van. Van Jezus, die de Psalmen van buiten en van binnen kenden, leren wij dan ook – samen met Israël – hongeren en dorsten naar de gerechtigheid (Matt. 5). Dat dwingt ons om kritisch naar onszelf te kijken en naar Israël; om onszelf en Israël te ‘onderzoeken’ of wij gerechtigheid bewijzen aan anderen. In dit kader moet ook in de kerk de ‘*Palestijnse kwestie*’ op tafel kunnen komen. Dat doen wij niet vanuit politieke motieven, maar vanuit Psalm 124 in het besef dat God met Israël een speciale (verbonds)relatie heeft, op grond waarvan Israël een unieke positie inneemt te midden van de volken (vgl. Deut. 7:6 en Rom. 11:29v).

V. Focus en function

Uit Psalm 124 blijkt dat Israël beseft, dat het zijn (voort)bestaan te danken heeft aan het genadevol en reddend handelen van God de HEERE. Omdat Hij dit keer op keer bewezen heeft staat het voor Israël vast: *onze hulp is in de Naam van de HEERE, die hemel en aarde gemaakt heeft*. Zo spreekt God ook Zelf door het gebed van Israël in deze Psalm tót Israël: Ik ben jullie God. Door het reciteren en zingen van de Psalm wordt dit bewustzijn levend gehouden en worden ook wij – samen met Israël – op een hoger geestelijk plan getild. Op het moment dat het spannend wordt, kan ditzelfde woord Gods presentie weer te binnen brengen: zo hoort de pelgrim de klank van Psalm 124:8 – op het moment dat het nodig is – terug in de weerklank van Psalm 121:2. Dit brengt ons te binnen dat ons behoud niet afhankelijk is van ons persoonlijk gevoel of stemming, maar vast ligt in de Naam *HEERE*, die wij in de *liturgie* – als antwoord op wat ons wordt voorgezegd – dankzeggende prijzen.

a) Focus-statement

In de verkondiging willen we overbrengen dat...

- God door alle tijden heen de Redder en Beschermers van Zijn volk is en blijft;
- God daarvoor gedankt en geprezen moet worden;
- de Naam van God de garantie is van Zijn hulp en bijstand aan Israël, ook vandaag, zonder dat dit ten koste gaat van het doen van gerechtigheid.
- de belijdenis en het gebed van Israël ook onze belijdenis en gebed mag zijn, om Jezus wil.

b) Function-statement

Door de verkondiging willen we bij de hoorders bewerken dat...

- ze Israël zien als het uitverkoren volk van God met wie God een speciale weg gaat door geschiedenis van genade en bevrijding, waarbij niet aan Israëls ongerechtigheid wordt voorbijgegaan (dat laatste zijdelings omdat daar in Psalm 124 niet over gesproken wordt)
- ze – wellicht tegen eigen gevoel en waarneming in – mét de woorden van deze Psalm en dus op dezelfde manier als en samen met Israël, God gaat prijzen voor zijn genadig en bevrijdend handelen en vertrouwend zullen bidden om Israëls bewaring uit de hand van zijn vijanden, niet alleen vroeger maar ook vandaag.
- ze de God van *Israël* erkennen en belijden als hun Vader-Schepper en Bevrijder in Jezus Christus en zijn Koninkrijk verwachten, waarin Israël een speciale plaats zal hebben.
- ze *met* en *voor* Israël bidden om de komst van de Messias in het geloof dat Hij in Jezus Christus reeds gekomen is en dat Hij ook voor Israël de enige weg is naar God de Vader.

c) Stappen nodig voor deze focus en function

1. Intro
2. Achtergrond/setting van deze Psalm schetsen
3. De structuur van de Psalm helder maken
4. Hoofdinhoud uitleggen(exegese) en dicht bij brengen
5. Identificatie (in 'ons' en 'wij' van Israël zijn ook wij opgenomen in en door Jezus Christus)
6. Deze verbondenheid met Israël uit zich in (dank)gebed mét en voor Israël voor bescherming en voor zijn en onze *totale* redding.
7. Slot

VI. Preekschets

1. Intro

Het is mogelijk te beginnen met een actuele gebeurtenis of politieke uitspraak waaruit blijkt dat het de haat tegen Israël, c.q. antisemitisme in Europa en de wereld nog springlevend is en een reële bedreiging vormt voor Israël. Ook op economisch gebied worden pogingen gedaan om Israel de das om te doen (over 'strikken' gesproken).

Andere insteken zijn ook mogelijk: iets laten zien over Israël via beamer of een voorwerp dat je meeneemt. Ook zou de aandacht gericht worden op de praktijk van het gebed in de Synagoge, door het citeren van een gebed of beluisteren van audio (met vertaling). Zie hiervoor o.a. website CIS www.centrumvoorisraelstudies.nl/pdf/Tramper_God-dienen-in-het-gezin.php of www.yeshuahatorah.com/wordpress/gebed-voor-de-staat-israel/

2. Achtergrond/setting

De psalmen 120 t/m 134 werden door het volk van Israël gezongen, als zij vanuit het gehele land in grote pelgrimskaravananen gezamenlijk optrokken naar de tempel te Jeruzalem om daar de grote, jaarlijkse feesten te bezoeken. Dan waren hun harten verblijd en vol verwachting en zongen zij van vreugde, terwijl zij voortgingen.

Als je vastzit in je eigen gedachten, kan dat doorbroken worden door hardop iets te zeggen of te zingen wat daar tegenin gaat.

3. De structuur van de Psalm

Deze helder maken door te laten zien dat de Psalm uit twee delen bestaat. Om het wat dichterbij te brengen: De rol van de priester-voorzanger kan misschien vergeleken worden met de rol die de kerk daarin kan spelen (ook letterlijk als iedere zondag klinkt 'onze hulp en onze verwachting zijn in de naam van de Heer, schepper van hemel en aarde').

4. Hoofdinhoud uitleggen (exegese) en dicht bij de hoorders brengen

Hier moet niet te gedetailleerd stil gestaan worden bij elk versonderdeel. Hoofdzak is: Het dreigende gevaar wordt uitgebreid benoemd in de verzen 3-5; daar is blijkbaar ruimte voor bij God.

Merk op dat verzen 3-5 ingesloten worden door de naam van JHWH (in vs. 2 and vs. 6); het gevaar wordt benoemd, maar in het licht van Gods redding.

Het kan nuttig zijn enkele onderdelen dichtbij te brengen en eventueel het geheel te actualiseren. Het feit dat Israël nog bestaat na de Shoah/Holocaust en uit andere meer recente bedreigingen is gered (Irak) bewijst dat deze Psalm nog steeds van kracht is. Het ontstaan van de staat Israël in 1948 en het feit dat dit kleine landje nog steeds bestaat, ondanks de intense haat en vijandschap en oorlogvoering van de omringende moslimlanden (veel en veel machtiger dan het kleine Israël) is een wonder van God van de eerste orde.

De Joden zijn Gods volk en zullen het altijd blijven.

5. Identificatie

De gemeente kan zich afvragen: wat betekent deze Psalm voor ons, voor mij vandaag, in mijn omstandigheden. Het is van belang om het 'ons' en 'wij' in deze Psalm zo uit te leggen dat wij ons met Israël verbonden weten, gaan identificeren en overtuigd raken of daarin opnieuw bevestigd worden dat wij door Jezus Christus onlosmakelijk met Israël verbonden zijn. De gemeente van Christus bestaat omdat Israël bestaat.

6. Gebed met en voor Israël

Dit is de climax in de preek: de verbondenheid met Israël vertaalt zich in (dank)gebed mét en vóór Israël, om bescherming en om zijn en onze *totale* redding.

Jezus Christus, de Immanuël, wordt verkondigd als dé Redder van Israël en van de volken, Zijn redding door Kruis en Opstanding heeft kosmische aspecten. Door Hem stuwt God de geschiedenis naar de openbaring van Zijn Koninkrijk waarin Israël op bijzonder wijze zal schitteren en God zal zijn alles en in allen (1 Kor. 15). Dat zal echter niet gaan buiten bekering en geloof van Israël en ook van ons om.

In de weg naar die toekomst zal – ook door Israël – alles in het werk gesteld moeten worden om de gerechtigheid te betrachten en de vrede te zoeken. Om die vrede en gerechtigheid bidden wij ook met en voor Israël (zie hiervoor o.m. ook het verslag op de website van het CIS van een predikantenreis in 2014 (www.centrumvoorisraelstudies.nl, sub 'reizen'). Een citaat hieruit:

'Hoe men de muur benoemt geeft al aan op welke manier men de situatie in het land beziet. Deze ingewikkelde situatie zorgt voor spanningen en confrontaties.

Wie op sabbat in het park de gezinnen ziet en de kinderen ziet spelen, ervaart dat niet direct. Wie in Jeruzalem, Bethlehem of Nazareth door de bekende gebouwen en langs de winkelstraatjes loopt, kan dat op dit moment rustig doen.

Wie echter bij de doorlaatposten van de muur komt, in Yad Vashem gaat kijken naar de gruwelen van de moord op het Joodse volk, spreekt met de overlevenden van de Holocaust of de spanning in een vluchtelingenkamp meemaakt tijdens een opstootje, die ziet ook een andere kant. We maakten zowel het een als het ander mee tijdens deze reis.'

7. Slot

Hier kan de slotzin van Psalm 124 nog eens herhaald: *Onze hulp is in de Naam van de HEERE ...*

Afsluiten met een passend lied of gedicht of weer teruggrijpen naar de intro.

Harderwijk, juni 2014

A. Visser